

RECENZJA PRACY DOKTORSKIEJ

TYTUŁ: Kontrola równowagi ciała zawodników short-tracku w rocznym cyklu treningowym

AUTOR: mgr Waldemar Firlus

PROMOTOR: prof. dr hab. Janusz Iskra

PROMOTOR POMOCNICZY: dr Bożena Wojciechowska-Maszkowska

1. UWAGI OGÓLNE

Praca autorstwa mgra Waldemara Firlusa podejmuje istotne z punktu widzenia teorii ale i praktyki treningu sportowego zagadnienie, wskazując jako cel główny, porównania wartości parametrów stabilogramu zawodników short-tracku w warunkach stania swobodnego oraz pozycji startowej przed treningiem oraz po treningu w trzech okresach szkolenia sportowego.

Skomplikowana struktura cykli treningowych oraz różnorodność stosowanych form działania, wymagają uporządkowania środków i metod a także nakreślenia skutecznych i oszczędnych programów szkolenia. Wszelkie więc badania czy nowatorskie rozwiązania poparte praktycznymi działaniami uznać należy za zasadne, gdyż w ewidentny sposób przyczyniają się do zoptymalizowania i wzmocnienia efektów treningowych. Dotyczy to oczywiście wszystkich poziomów szkolenia, z których każdy przyczynia się do systematycznego rozwoju kariery zawodnika oraz podnoszenia wyników sportowych.

Progresja poziomu wyników osiąganych przez sportowców w różnych dyscyplinach sportu, stawia przed nimi wiele złożonych i wielostronnych wymagań. W ostatnich latach taki wzrost rezultatów polskich sportowców jest widoczny w dyscyplinie sportu jaką jest short-track, gdzie niejednokrotnie zawodnicy ustanawiają swoje rekordy kilkakrotnie podczas jednego okresu startowego. Short-track jest też oficjalną konkurencją olimpijską i jedną z dyscyplin zimowych sportów wyczynowych. Swoją premierę miał na zimowych igrzyskach olimpijskich w Albertville, we Francji w roku 1992. Struktura walki sportowej - częste upadki i przepychanie rywali/rywalek sprawiają, że sport ten jest niezwykle widowiskowy i emocjonujący. Często również charakteryzuje się niespodziewanymi rozstrzygnięciami w rywalizacji sportowej. Stąd też perfekcja w przygotowaniach do rywalizacji jest bardzo istotna nawet w najmniejszych detalach. Zatem w procesie treningowym należy stale poszukiwać rozwiązań ukierunkowanych na racjonalność i efektywność. We współczesnym sporcie wyczynowym osiągnięcie sukcesu uwarunkowane jest często długoletnim wcześniejszym przygotowaniem.

Przeprowadzone do tej pory badania i opracowania spotykane w dostępnej literaturze są dość skromne jeżeli chodzi o short-track i każda próba poszerzenia wiedzy w tym aspekcie jest nader potrzebna i wartościowa.

Dobrze, że Autor ocenianej rozprawy doktorskiej rozumie te problemy tak w ujęciu teoretycznym jak i wykorzystania w praktyce gdzie na tym tle, formułuje główny cel swoich badań, który realizuje w oparciu o połączone ze sobą zadania szczegółowe i pytania badawcze (str. 27).

2. STRUKTURA PRACY

Praca liczy 80 stron (części główne - wprowadzenie, charakterystyka dyscypliny, cel badań oraz pytania badawcze, materiał i metody badań, wyniki, dyskusję, wnioski, piśmiennictwo, netografia, publikacje własne, streszczenie – w języku polskim i angielskim oraz objaśnienie najczęściej występujących skrótów w pracy umieszczone po spisie treści). Piśmiennictwo obejmuje 156 pozycji, w tym obcojęzyczne głównie w języku angielskim. Układ tematyczny odpowiada pracom typu empirycznego. Treść pracy odpowiada tytułowi a treści rozdziałów ich nagłówkom. Całość cechuje pragmatyzm naukowy. Praca napisana jest poprawnie językowo. Nomenklatura pojęciowa w prezentacji wyników stosowana jest konsekwentnie. Analiza wyników przeprowadzona została poprawnie. Wnioski nie wykraczają poza przedstawiony materiał empiryczny.

3. OCENA MERYTORYCZNA PRACY

W części wstępnej (wprowadzenie i rozdz. 2, str. 4-26) Autor uzasadnia potrzebę i celowość podjętej problematyki badawczej. Jest to szeroki przegląd piśmiennictwa, na ogół dobrze dobrane i współczesne, podkreślający aktualny stan badań we współczesnym sporcie, głównie pod kątem badanej dyscypliny short-tracku. Doktorant słusznie zauważa, nawiązując do badań własnych, że cyt. „...niezwykle ważną rolę odgrywa równowaga w łyżwiarstwie na krótkim torze, to znaczy w short-tracku...”. W dalszej kolejności Autor opisuje, na bazie literatury, charakterystykę dyscypliny, znaczenie wysiłku fizycznego, poszczególnych pozycji i równowagi w short-tracku.

Cel pracy i pytania badawcze są realne do wykonania (str. 27). Warto podkreślić, iż są one poznawczo ambitne, dotyczą bowiem zagadnień trudnych - nie rozpoznanych jeszcze do końca w badanej dyscyplinie sportu. Leżą one w centrum zainteresowań teorii sportu a konkretnie w teorii treningu sportowego.

W rozdziale czwartym „**Materiał i metody badań**” (str. 28-34) Autor opisuje przedmiot i podmiot, charakterystykę, metody, procedurę eksperymentalną, harmonogram badań, oraz metody analizy statystycznej materiału badawczego. W tym miejscu nie wnoszę poważniejszych zastrzeżeń do metodologicznej strony pracy. Mocnym atutem pracy jest podmiot badań jakim jest kadra narodowa Polski w short-tracku – grupa zawodników prezentujący światowy poziom sportowy w tej dyscyplinie sportu. Na podkreślenie zasługuje trafny i interdyscyplinarny dobór metod (połączenie teoretycznych analiz z wynikami badań empirycznych). Takie szerokie, jasne ujęcie w złożonej i nie rozpoznanej rzeczywistości tej problematyki w latach obecnych, stanowi ważny - pozytywnie o Autorze pracy świadczący element oceny.

Wyniki teoretycznych analiz oraz badań empirycznych stanowią najobszerniejszą i merytorycznie bardzo ważną część rozprawy (str. 35-48). Przedstawił je Autor w postaci tabel w rozdziale piątym, a także częściowo w ujęciu tabelarycznym, załączonym do aneksu (str. 74-80). W kolejnych podrozdziałach dokonuje analizy różnic kontroli równowagi ciała zawodników short-tracku, w pozycji stania swobodnego (podrozdz. 5.1), w pozycji startowej (podrozdz. 5.2) w trzech okresach szkolenia. Dokonuje również szczegółowej charakterystyki

kontroli równowagi ciała w pozycji stania swobodnego i w pozycji startowej (podrozdz. 5.3) jak i w zależności od płci badanych (podrozdz. 5.4).

Powyższy podrozdział (5.4) został przedstawiony jedynie w formie tabelarycznej, bez jakiegokolwiek interpretacji uzyskanych wyników. W ocenie Recenzenta należało taki opis przedstawionych danych badawczych zamieścić (podobnie z resztą jak to ma miejsce w poprzedzających podrozdziałach), a nie jedynie stwierdzić, że cyt. „*otrzymane dane wskazują na barak istotnych różnic pomiędzy płciami w żadnych z badanych parametrów*”.

Z dużą swobodą Autor napisał obszerną „**Dyskusję**” (str. 49-57). Cechuje się ona przejrzystością argumentacji, logiką interpretacji stwierdzonych zjawisk oraz ostrożnością i głębią wnioskowania. Wszystkie poruszane kwestie uzupełnione są dodatkowym podsumowaniem analiz wyników, ułatwiającym zrozumienie tekstu. Ponadto dyskusję usystematyzowano poprzez zebranie zagadnień w poszczególne podrozdziały (6.1–6.3) odnoszące się do poszczególnych analiz zaprezentowanych w części głównej pracy. Stanowi to znaczne ułatwienie odbioru prezentowanego zestawienia wyników własnych dociekań z badaniami innych autorów, bez niepotrzebnych nadinterpretacji czy łączenia różnych tematycznie wątków w jednym zestawieniu. Ze znajomością rzeczy zatem, Autor zebrał i podsumował wyniki badań, ponadto we właściwy sposób zestawiał rezultaty badań własnych, z danymi literaturowymi i opiniami innych badaczy. Odnosniki literaturowe i opinie porównawcze dotyczące badań z tematu będącego przedmiotem analiz, w recenzowanym opracowaniu podnoszą w sferze naukowej wartość pracy. Stwierdzam, iż stanowią one odpowiedź na problemy jakie Autor zawarł na wstępie pracy. Na zakończenie dyskusji Autor przedstawił „Ograniczenia pracy” (podrozdz. 6.4), w którym logicznie argumentuje ograniczenia związane ze specyfiką wybranej grupy jak i sytuacji losowe (specyfika short-tracku, niestały skład grupy, kontuzje czy okres pandemii COVID-19 przypadający na czas badań).

Na zakończenie pracy sformułowano „**Wnioski**” (str. 58-59), które są przejrzyste, logiczne i mają odzwierciedlenie w zgromadzonym i przeanalizowanym materiale badawczym. Dodatkowo Autor przedstawił „Wnioski aplikacyjne” (str. 59), co należy docenić gdyż praca oparta jest na bardzo konkretnym materiale badawczym, osadzonym w określonym środowisku i uwarunkowaniach sportowych. Takie podsumowanie stanowi dopełnienie całości pracy i cenne wskazówki dla sportowców czy trenerów, w badanej dyscyplinie sportu.

Piśmiennictwo (str. 60-69) obejmuje zestaw prawidłowo dobranych pozycji zwartych oraz artykułów naukowych. Można wśród nich odnaleźć klasyczne dzieła z zakresu teorii sportu, teorii treningu sportowego oraz teorii i metodyki short-tracku a także zestaw literatury nowszej. Spis piśmiennictwa nie wykazuje znaczących niedociągnięć czy mankamentów, jest raczej przedstawiony z „tradycyjną”, widniejącą w wielu pracach promocyjnych, edytorską nieuwagą, o czym poniżej.

Dobrze, że Doktorant wykorzystał w pracy informacje z Internetu (szczególnie ze źródeł pewnych, wskazując czego dotyczą i datę dostępu) - świadczy to o wykorzystaniu możliwie w najszerszym i nowoczesnym stopniu wszystkich źródeł informacji współcześnie dostępnych dla badacza (Netografia str. 69).

Z obowiązku Recenzenta na zakończenie należy zwrócić uwagę na parę kwestii, które dla oceny pracy mają - zdaniem Recenzenta - w kilku punktach elementy, skłaniające do dyskusji, krytyki czy też budzą wątpliwości:

1. Doktorant nie uwzględnił hipotez badawczych. Należy się zgodzić, że ich formułowanie w opracowaniu naukowym jest ważne ale nie zawsze konieczne. W tym miejscu Recenzent kieruje prośbę do Doktoranta o odpowiedź na pytanie, co Doktorant rozumie pod pojęciem „hipoteza badawcza” i dlaczego Autor uznał, że nie jest konieczne ich zamieszczenie we własnym opracowaniu. Czemu w ogóle służą hipotezy badawcze w pracach naukowych i kiedy powinny być obligatoryjnie zastosowane?
2. Podrozdział 5.4 (str. 48) kończący rozdział wyników zawiera pięć tabel danych statystycznych. Dlaczego Autor, wzorem poprzednich wyników, nie opisał przedstawionych w nich obliczeń a jedynie stwierdził, że cyt. „*Otrzymane dane wskazują na brak istotnych różnic pomiędzy płciami w żadnym z badanych parametrów*”. Przecież nie tylko istotność statystyczna wskazuje na wartość uzyskanych parametrów, tym bardziej, że mediany, praktycznie w każdym z badanych parametrów, takie różnice w ich wartościach wykazują?
3. Praca dotyczy dyscypliny sportu short-track, podrozdział 2.2 traktuje o charakterystyce wysiłkowej w tej dyscyplinie, stąd pytanie czy Autor zna pracę Anna Lukanova-Jakubowska A. et al. 2021. Assessment of Aerobic and Anaerobic Exercise Capacity and Sport Level of Poland's Leading Representative in a Short Track in A 4-Year Olympic Cycle. Acta Kinesiologica 15 (2021) Issue. 1:32-41. DOI. 10.51371/issn.1840-2976.2021.15.1.4 ?
4. W opracowaniu zauważa się nieścisłości, w zakresie cytowania prac różnych autorów w tekście oraz spisie piśmiennictwa. Mianowicie, w tekście jest cytowanych kilka pozycji literatury, których brak jest w spisie piśmiennictwa i odwrotnie. Ponadto w spisie piśmiennictwa nie zawsze występuje jednolite prezentowanie odnośników do literatury np. rok wydania pracy raz ujęty jest w nawiasie innym razem nie, raz znajduje się po nazwiskach autów innym razem na końcu cytowanej pracy (np. poz. 67 i 139 itd.). Ponadto w jednych przypadkach Autor podaje numery stron cytowania a w przypadku innych tytułów tego nie ma (np. str. 68 poz.149 i 153 itd.).
5. Tabele w Aneksie pracy (str. 74-79) nie posiadają numeracji oraz podpisu czego dotyczą. Czy jest to niedopatrzenie czy też Autor uważa, że takiej potrzeby nie ma?
6. Do innych drobnych mankamentów strony technicznej, edytorskiej pracy (wskazujących, zdaniem Recenzenta, na konieczność ponownej korekty tekstu przed ewentualną publikacją) zaliczyć można błędy jak „urwany” w wierszu tekst zdania (str. 29, 2 wiersz od góry), brak kropki na końcu zdania (str. 29, 6 wiersz od góry), brak roku wydania pracy przy cytowaniu nazwiska autora (str. 23, 5 wiersz od góry) i inne.

4. UWAGI KOŃCOWE I WNIOSEK

Wskazując wszystkie drobne uwagi dyskusyjne i stwierdzenia pozytywne można ocenić, że Autor pracy Pan mgr Waldemar Firlus:

- ✓ podjął temat ważny dla nauki, który zarazem jest nowatorski,
- ✓ zna literaturę przedmiotu i potrafi ją twórczo wykorzystać,
- ✓ zna i prawidłowo stosuje właściwe dla obranej dyscypliny naukowej i danej problematyki metody badawcze,
- ✓ umie prawidłowo zaplanować, zorganizować i przeprowadzić badanie empiryczne,

- w tym, co cenne eksperyment, oraz poprawnie zinterpretować jego wyniki,
- ✓ w poprawny sposób, wybrał podmiot badań oraz sformułował i uzasadnił podjęty w odniesieniu do niego problem badawczy, jak również prawidłowo został osadzony w istniejącym dorobku teoretycznym i badawczym w danym zakresie,
 - ✓ potwierdził umiejętność dostrzegania, sformułowania i rozwiązania problemu badawczego,
 - ✓ zachował obiektywizm, a więc nie uległ jakimkolwiek naciskom, czy sugestiom lub własnym subiektywnym opiniom albo wyobrażeniom. Pisząc pracę rozpatrzył zagadnienie z różnych punktów widzenia, uwzględniając wszystkie jego uwarunkowania, jak również odniósł się do poglądów wyrażanych na ten temat przez innych autorów, eksponując i uzasadniając własne zdanie na dany temat,
 - ✓ warsztat pisarski jest poprawny,
 - ✓ rozprawa doktorska wnosi i poszerza, w sensie teoretycznym i praktycznym aktualny, stan wiedzy odnośnie badań naukowych w dyscyplinie sportu jakim jest short-track.

Reasumując wszystkie uwagi pozytywne i krytyczne można stwierdzić, że pod względem merytorycznym praca jest poprawna i stanowi oryginalne rozwiązanie założonego problemu badawczego. Zdaniem recenzenta pewne nieścisłości merytoryczne, stylistyczne czy językowe, nie wpływają znacząco na obniżenie oceny całości recenzowanej rozprawy doktorskiej. Należy także podkreślić jej stronę estetyczną. Dowodzi ona dbałości Autora o jakość własnego produktu naukowego i o odczucia emocjonalne czytelnika. Przedstawione uwagi, nie wpływają na ogólną pozytywną ocenę pracy doktorskiej mgra Waldemara Firlusa nt.: „Kontrola równowagi ciała zawodników short-tracku w rocznym cyklu treningowym”.

Przedstawiona do oceny dysertacja doktorska, jest zamkniętą pracą naukowo-badawczą z nauk o kulturze fizycznej w zakresie teorii sportu. Zawiera i uzupełnia rozwiązania aktualne dla tej dziedziny nauki. Praca w pełni odpowiada wymaganiom stawianym rozprawom doktorskim w zakresie nauk o kulturze fizycznej. W ocenie Recenzenta spełnia warunki określone w art. 13 ust.1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytułach w zakresie sztuki (Dz. U. 2003 poz. 65 ze zm.), w związku z art. 179 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. – przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. 2018 poz. 1669 ze zm.)

Biorąc pod uwagę wysoki poziom merytoryczny, metodologiczny oraz współczesne podejście do postawionego problemu badawczego, wnioskuję do Wysokiego Senatu Akademii Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki w Katowicach o dopuszczenie mgra Waldemara Firlusa do dalszego postępowania w przewodzie o nadanie stopnia doktora nauk o kulturze fizycznej.

Prof. dr hab. Mariusz Ozimek